

Van links naar rechts: Junior Akwety (Sancho Panza), Filip Jordens (Don Quichot) en Ana Naqe (Dulcinea)

Windmolens en waanzin

Don Quichot, de musical

NL In 1968 vertolkte Jacques Brel in De Munt de hoofdrol in de musical *L'homme de La Mancha*, die hij zelf vertaalde uit het Amerikaanse origineel. Vijftig jaar later vertaalt een indrukwekkend verscheiden cast van de KVS en De Munt het verhaal van Don Quichot naar vandaag.

— MICHAËL BELLON • FOTO'S: SASKIA VANDERSTICHELE

Eigenlijk heeft *L'homme de La Mancha*, een coproductie van de KVS, De Munt en een reeks andere internationale huizen, niet echt hoofdrolspelers. In deze met verschillende andere genres verrijkte musical staan naast twaalf leden van het Kamerorkest van De Munt ook twaalf acteurs, zangers en performers van divers allooi op het podium. Wij brachten de vertolkers van de drie meest bekende personages samen: Filip Jordens, de jarenlange vertolker van Jacques Brel die in de huid kruipt van de dolende ridder Don Quichot; Junior Akwety, de hiphop-, r&b- en soulzanger uit Kinshasa die diens loyale vriend Sancho Panza vertolkt; en Ana Naqe, een klassieke sopraan met Albanese roots die Dulcinea speelt, in wie Don Quichot zijn droomvrouw zag. Eigenlijk zijn dat dubbelrollen. Don Quichot is een alter ego van Alonso Quijana, die op zich al een verzinsel is van de door de Spaanse inquisitie gevangengenomen schrijver Miguel

de Cervantes, die begin zeventiende eeuw de oorspronkelijke *Don Quichot* schreef. En droomprinses Dulcinea is het zelfbewuste alter ego van het felgeplaagde meisje van lichte zeden Aldonza.

Ana, je werkte eerder al samen met Michael De Cock, die samen met Junior Mthobeni *L'homme de La Mancha* regisseert. Je hebt graag wat theater bij je muziek?

ANA NAQE: Het was altijd een droom om niet uitsluitend met klassieke muziek bezig te zijn. Ik wil ook een verhaal vertellen, maar al zingend in een opera duurt het soms vrij lang voordat je een zinnetje hebt gezegd... Een uur of zo. (*Licht*) Deze musical is meer to the point. Zeker Aldonza is nogal bruto en direct. Ze is de harde wereld tussen de mannen die haar slecht behandelen gewoon. Ze staat haar mannetje, is sterk en kan omgaan met die situaties. Dat heb ik ook wat in mij, ja. Heel direct en frank zijn. Michael kende natuurlijk mijn temperament.

Is de Aldonza uit het verhaal misschien niet té onderdanig om vandaag nog te kunnen inspireren?

NAQE: We hebben tegenwoordig misschien de indruk dat de vrouw bevrijd is, maar we maken onszelf dat wijs. Wat Aldonza overkomt, gebeurt in de wereld en ook in België nog dagelijks. Er zijn natuurlijk goede evoluties, maar de vrouw wordt soms ook slaaf van bepaalde zaken om te kunnen bewijzen dat ze ook sterk, vrij en gelijk kan zijn. We hoeven niet te vergelijken, we hebben andere sterktes dan mannen.

Hoe zou je het verschil tussen Aldonza en haar alter ego Dulcinea omschrijven?

NAQE: Ik weet dat het een wat kitscherige vergelijking is, maar voor mij is zij een beetje als het hoofdpersonage in *Pretty woman*. Dulcinea is de droomversie van de vrouw van de straat die een nieuw en ander leven wil opbouwen, ook al ontbreken haar daarvoor op

MUSICAL

het eerste gezicht de kracht en de mogelijkheden. Hoop is gelukkig het laatste dat sterft. En die hoop heeft ze dankzij Don Quichot, die haar ziet als een mooie vrouw, los van wat ze doet. Vaak bepaalt onze job wie we zijn in de ogen van anderen. Maar we vallen nooit samen met ons beroep. We zijn als persoon eerst iets anders en de rest komt erbij. Don Quichot brengt de Dulcinea in haar naar boven. Misschien is Aldonza zelfs echt Dulcinea.

Junior, jij trad eerder al aan in *Malcolm X* en *Drarrie in de nacht*. Hoe was het om in de huid van Sancho Panza te kruipen?

JUNIOR AKWETY: Ook dat personage was een zoektocht. Oorspronkelijk is hij de helper van Don Quichot. Maar tegelijkertijd is hij zijn beste maat. Junior en Michael wilden een nieuwe Sancho Panza, bij wie vooral de vriendschappelijke relatie centraal staat. Een loyale vriendschap die ons iets kan leren in een materialistische maatschappij, waarin soms gekeken wordt naar wat een vriend je kan opleveren. Voor Sancho en voor mezelf is het net omgekeerd: kijk wat je kan betekenen voor je vriend, en gun hem zijn dromen.

Filip, vijftig jaar geleden bracht Jacques Brel *L'homme de La Mancha* van Broadway naar De Munt. Zat je te wachten op die verjaardag?

FILIP JORDENS: Zoveel begrijpen we wel al van de wereld om te weten dat er om dingen te realiseren een goede aanleiding moet zijn. Het momentum was er dus, maar ik had mezelf ook belangrijke voorwaarden opgelegd. Zo vond ik het belangrijk dat we in Brussel konden spelen met een Brusselse ploeg. En dat er een participatie van De Munt zou zijn, omdat zij vijftig jaar geleden toch de moed hebben gehad om een musical naar een operahuis te halen. En het moest een ploeg zijn die het zou aandurven om met dat materiaal aan de slag te gaan. Gewoon een remake maken, interesseerde ons niet.

Betekende het verhaal van *L'homme de La Mancha* echt zoveel voor Brel?

JORDENS: Hij zag de musical op een moment dat de wereld nog niet wist dat hij zou stoppen met zingen. Het verhaal heeft hem dus

aangesproken, omdat het iets vertelt over iets waar hij op dat moment mee te maken had. Brel voelde zich een beetje voorbijgelopen en concerten geven, werd een automatisme. Hij

wilde iets anders. Net zoals Alonso Quijana, die na te veel boeken te hebben gelezen, beslist om gek te worden, niet meer deel te nemen aan de routine van de samenleving en zijn prioriteiten voortaan elders te leggen. Blijkbaar is Brel daar toch verliefd op geworden, want hij is drie avonden na elkaar gaan kijken naar *Man of La Mancha* en is zich heel snel gaan informeren om de rechten te verwerven en de vertaling te mogen maken, ook al sprak hij slecht Engels. In België of Frankrijk was toen nog nooit een musical uitgebracht, dus daarin was hij ook een pionier.

De musical begint met het raamverhaal waarin Cervantes en zijn medegevangenen besluiten een toneelstuk op te voeren in de gevangenis waarin ze door de inquisitie zijn opgesloten.

Junior Akwety: "Je kan zoveel leren van elkaar in plaats van elk in je eigen hoek te blijven staan. De wereld komt toch samen. Kijk maar naar de sociale media. Probeer er dan iets moois van te maken."

FILIP JORDENS:

"Don Quichot is een antiheld. Hij vecht tegen windmolens en krijgt ongelooflijk veel slaag. Maar het is vooral het feit dat je actie onderneemt dat een overwinning kan betekenen"

Wat bezielt hen?

AKWETY: In de beginscène probeert iedereen te begrijpen in welke omstandigheden hij of zij verkeert. Wat is die gevangenis voor hen? Want een gevangenis kan ook geestelijk zijn. Quijana probeert de routine af te breken. Hij zegt: "Oké het stopt hier en nu. Laat alles los, nu gaan we even dromen!" Dat is de beginscène. Stel je voor dat je op straat loopt en tegen iedereen rond je roept: 'Kom, we stoppen ermee.' Niet meer werken, niet meer jezelf achterna hollen, maar even alles loslaten, samen op pad gaan en samen dromen. Dat is heel mooi, want Quijana krijgt iedereen mee in dat verhaal, en in de loop van het verhaal beginnen er meer en meer personages in te geloven.

JORDENS: Daarom is het ook mooi dat dit toneelstuk in een toneelstuk in een theaterzaal wordt gespeeld. Want het theater zou dat soort dromen ook moeten losmaken bij het collectief van toeschouwers, waarop ook een verantwoordelijkheid rust. Cervantes kan zijn verbeelding alleen doen bestaan bij gratie van de toeschouwers die hij aantreft in dezelfde gevangenis.

AKWETY: Michael en Junior brachten ons bij elkaar omdat ze dachten dat we bij elkaar pasten, maar ze hebben ons eerst een hele maand vrijgelaten en zelf laten bepalen wat we van onszelf wilden meebrengen, wie we daar op de scène zijn. Elke dag zeggen ze tegen ons dat we dit verhaal samen vertellen. Die manier van werken is echt uniek. Ik heb zelden meegeemaakt dat het zo klikt. Iedereen geeft tips aan elkaar. Na de repetities kom je altijd wel iemand tegen die je raad geeft. Dat is heel mooi en zo zou het in het theater altijd moeten zijn - dat je samen een verhaal vertelt en het niet alleen maar speelt.

De ridderlijkheid waarvan in *Don Quichot* sprake is, zit al in de manier waarop jullie werken.

JORDENS: Ik hoop het. Met een minder oud woord kan je het gratie of elegantie noemen. Don Quichot zegt: "J'aimerais apporter quelque grâce en ce monde." Dat is inderdaad wat we nu aan het doen zijn: iedereen in zijn uitzonderlijkheid laten bestaan ten behoeve van een verhaal waarvan we allemaal vinden dat het de moeite waard is om het te vertellen. Met die gratie zou de wereld een heel stuk opschieten. Maar dan zouden we wel Trump eerst moeten afzetten.

NAQE: Respect hebben voor elkaar en om elkaar geven. Daar gaat het om. Nieuwsgierigheid hoort daar ook bij.

JORDENS: Honden die elkaar op straat tegenkomen, snuffelen altijd even aan elkaar. Heel vreemd dat de mens daarmee is gestopt.

AKWETY: Je kan zoveel leren van elkaar in plaats van elk in je eigen hoek te blijven staan. De wereld komt toch samen. Kijk maar naar de sociale media. Probeer er dan iets moois van te maken.

Is het dubbelpersonage van de Hertog/Dr. Carrasco, met zijn opportunisme en geldzucht, de tegenkracht?

JORDENS: Carrasco is gegeneerd door het feit dat er een zot is in de familie, en ziet de erfenis al in rook opgaan. Maar ik denk dat het vooral onhandigheid en dommigheid zijn die Carrasco drijven. Hij blijft prioriteiten leggen waar Don Quichot die juist probeert te verleggen. Het is niet per se uit slechtheid dat hij Don Quichot weer 'normaal' wil maken, maar vooral vanuit zijn conformisme en bezorgdheid om imago en luxedingetjes.

NAQE: Misschien ook vanuit angst. "Wat ongewoon is dat doe je toch niet?"

JORDENS: Don Quichot is trouwens ook geen held, maar een antiheld. Als hij vecht, is het tegen windmolens en het is ongelofelijk hoeveel slaag hij altijd krijgt. Hij zegt op een bepaald moment ook: "Que je gagne ou que je perde n'a pas d'importance." Het maakt niet uit of je wint of verliest. Het is vooral het feit dat je actie onderneemt, dat een overwinning kan betekenen.

In de tijd van Cervantes, maar ook in de jaren 1960 in Amerika, had de musical ook een politieke betekenis.

JORDENS: Het is natuurlijk frappant dat de musical uitkwam vlak na mei '68, toen er ook veel turbulentie was in de wereld. In zekere zin is het ook een beetje een flowerpowerverhaal. Er was toen enthousiasme om naar een meer collectivistische samenleving te gaan. Misschien is dat nu ook op komst na de individualistische tijd waar we in zitten.

Zou de Spaanse inquisitie, gespeeld door de onvolprezen François Beukelaers, ook het oude, witte patriërchaat kunnen voorstellen?

NAQE: De diversiteit die op de planken staat, is in ieder geval in zichzelf een statement.

JORDENS: Als je het ook op die manier ziet, dan is dat alleen maar een goede zaak. Maar die diversiteit is eerder een zaak waar we automatisch zorg voor willen dragen, en niet iets waar we nog veel poeha om willen maken. Toen we voor *L'homme de la Mancha* in Spanje zijn gaan filmen, moest ik daar paardrijden, terwijl ik geen Spaans sprak en de Spaanse begeleider geen Engels. Terwijl Ana acht talen spreekt en Junior een stuk of vijf. Naar zo'n wereld zijn we op weg.

Filip Jordens

Speelde in zijn tienerjaren theater in het semiprofessionele circuit.

Studeerde in 2000 af als **meester in de kleinkunst** aan de Studio Herman Teirlinck. Maakt deel uit van het Antwerpse theatergezelschap **Bad van Marie**, en toerde met vooraanstaande Belgische theaters als HETPALEIS en Toneelhuis.

Wordt wel eens verward met **Jacques Brel**. Met zijn *Hommage à Brel* toert hij dan ook al bijna twee decennia de wereld door.

Junior Akwety

Een imposante Antwerpenaar met roots in **Kinshasa**. Als **rapper, singer-songwriter en producer** maakte hij deel uit van de hiphopformatie LO Squad, richtte zijn eigen label Kifanisu op en toert met DJ Lost Desert en Lee Burridge. Sinds 2014 performer in **muzikale theaterproducties** als *Rumble in da jungle*, *Malcolm X* en *Drarrie in de nacht*.

Ana Naqe

Een Albanees-Belgische **sopraan** met een zwak voor muziektheater. Behaalde aan het Lemmensinstituut masterdiploma's zang en viool en speelde onder meer in de **hedendaagse opera KET** van Koen Dejonghe op een libretto van Geert van Istendael. Is soliste bij **Sint-Paulus Camerata & Sinfonietta** en werkte samen met gerenommeerde dirigenten en muzikanten als Dirk Brossé en Jef Neve, en huizen als Opera Vlaanderen, De Munt, en Brussels Philharmonic.

FR En 1968, Jacques Brel campait le premier rôle dans la comédie musicale *L'Homme de La Mancha*. Il avait lui-même traduit la production américaine originale. Cinquante ans plus tard, un casting diversifié du KVS et La Monnaie adapte, au monde actuel, l'histoire du chevalier errant *Don Quichotte*.

EN In 1968, Jacques Brel played the lead role in the musical *L'homme de La Mancha*. He had translated the production from the American original himself. Fifty years later, a diverse cast from the KVS and De Munt/La Monnaie is adapting the story of the wandering knight Don Quixote to today's world.